

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 4257

гр. София, 26.09.2024 г.

Върховният касационен съд на Република България, Гражданска колегия, Второ отделение, първи състав, в закрито заседание на първи април две хиляди двадесет и четвърта година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: СНЕЖАНКА НИКОЛОВА
ЧЛЕНОВЕ: ГЕРГАНА НИКОВА
СОНЯ НАЙДЕНОВА

разгледа докладваното от съдия Гергана Никова гражданско дело № 3374 по описа за 2023 г., и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 288 ГПК.

Образувано е по три процесуално допустими касационни жалби срещу въззивно Решение № 1422 от 25.11.2022 г., постановено по в.гр.д.№ 2301/2022 г. по описа на Апелативен съд – София, I гр.състав, а именно:

- с вх.№ 425 от 09.01.2023 г., подаден от ищците Б. Г. П. и В. В. Д. чрез пълномощника им адвокат В. Б. от АК – П.;
- с вх.№ 511 от 10.01.2023 г., подаден от ответника Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ) чрез пълномощника С. П. (служител с юридическа правоспособност) и
- с вх.№ 3614 от 17.02.2023 г., подаден от третото лице – помагач на ответника - „Грома Холд“ ЕООД чрез главен юрисконсулт К. З..

Постъпили са отговори, с които взаимно са оспорени подадените от насрещните страни касационни жалби.

За да се произнесе, настоящият състав на ВКС съобрази следното:

С въззивното решение, след частична отмяна на първоинстанционното Решение № 131 от 22.03.2022 г. по гр.д.№ 262/2021 г. на Окръжен съд - Благоевград, исковете за заплащане на обезщетения за претърпени неимуществени вреди по чл. 49 ЗЗД от смъртта на наследодателя на ищците – техен съпруг и баща, вследствие претърпяно ПТП, са отхвърлени както следва: по отношение на Б. Г. П. - за сума в размер на 32 000 лв. (при пълно претендиран размер от 80 000 лв.), а по отношение на В. В. Д. - за сума в размер на 20 000 лв. (при пълно претендиран размер от 60 000 лв.).

Решението на ОС - Благоевград е потвърдено в останалата част, с която АПИ е осъдена да заплати на първата ищца сума в размер на 48 000 лв., а на втората - сума в размер на 40 000 лв., както и сторените съдебно-деловодни разноски съобразно уважената част от исковете.

Въззивният съд е приел за установено, че, като водач на МПС, В. Д. П. – съпруг на Б. П. и баща на В. Д., е починал при ПТП, настъпило на 09.05.2016 г. След преценка на доказателствата е прието, че настъпването на вредите се намира в причинно-следствена връзка както с противоправно бездействие от страна на ответника АПИ (което се е изразило в неспазване на задължението за поставяне на предупредителни знаци за опасност и за разрешената скорост съобразно Наредба № 3 от 16.08.2010 г. за временната организация и безопасността на движението при извършване на строителни и монтажни работи по пътищата и улиците), но също така се дължи и на поведението на самия пострададал в две насоки: 1) управление на МПС с превишена и несъобразена с пътните условия скорост, както и 2) управление на автомобила без поставен обезопасителен колан, като поставянето на предпазен колан би предотвратило получаването на телесни повреди при обръщане на автомобила и би могло да предотврати затисването на пострадалия от автомобила, пряко довело до несъвместимата с живота гръдна травма. Първото от двете възражения е релевирано с отговора на исковата молба на ответника АПИ, а второто – със становището по спора, депозирано от „Грома Холд“ ЕООД 14 дни след получаване на съобщението за конституирането му като трето лице-помагач на ответника.

Позовавайки се на практика на ВКС, обективирана в Решение № 163 от 31.10.2013 г. по т.д.№ 82/2012 г., II т.о., въззивният съд е приел за неоснователни възраженията на ищите, че е недопустимо да се разглежда по същество възражението за непоставен колан, направено от третото лице-помагач извън срока за депозиране на отговор на исковата молба от ответника. Въззивният съд е формирал тази позиция с оглед същността на института, целящ да улесни защитата на привличащата страна, като при неблагоприятен за нея изход на делото да подчини привлеченото лице на задължителната сила на мотивите.

След преценка за справедливите размери на обезщетенията, следващи се поотделно на всяка ищца, съдът е постановил намаляването им с по 30 % поради основателността на всяко от възраженията за съпричиняване поотделно (т.е. общо 60 % съпричиняване), в резултат от което е постановено частичното отменяване на решението на първата инстанция и частично отхвърляне на исковете по чл. 49 във връзка с чл. 45 ЗЗД.

В изложенията на основанията за допускане на обжалването, явяващи се приложения към всяка от касационните жалби, са поставени процесуалноправни и материалноправни въпроси, включително питането

на касаторите-ищци „Допустимо ли е третото лице да предявява преклудирани за ответника възражения за съпричиняване извън срока за отговор?“ с довод, че решението е постановено в противоречие с т. 4 от ТР № 1/2013 г. на ВКС, ОСГТК и Решение № 68 от 15.07.2014 г. по гр.д.№ 5985/2013 г. на ВКС, III г.о.

С оглед решаващите мотиви на въззивния съд, правният проблем дали при предявен иск по чл. 49 ЗЗД във връзка с чл. 45 ЗЗД е допустимо да бъде обсъдено по същество възражение за съпричиняване на вредоносния резултат от страна на пострадалия, което е въведено в процеса от трето лице-помагач на ответника, когато самият ответник не е направил такова възражение в срока за отговор на исковата молба, има съществено значение за изхода на спора. Тълкуване в тази насока се търси с поставения от касаторите-ищци въпрос, цитиран по-горе. Противно на становището им, разясненията по т. 4 от ТР № 1/2013 г. на ВКС, ОСГТК не дават отговор на този въпрос.

Същевременно настоящият състав на съда намира, че по този релевантен за изхода на спора проблем е изправен пред противоречива практика на състави на ВКС.

От една страна, с Решение № 163 от 31.10.2013 г. по т.д.№ 82/2012 г. на ВКС, II т.о., в отговор на въпроса „Ако ответникът по иска не е направил в срока по чл. 131 ГПК възражение за съпричиняване на вредоносния резултат от пострадалия ищец, може ли във въззивната жалба да се позове на инвокираното в първоинстанционното производство от третото лице – помагач (делинквента) възражение за съпричиняване; дължи ли въззивният съд произнасяне по него“ при условията на чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК е **прието, че:** възражението за съпричиняване на вредоносния резултат от страна на пострадалото лице представлява правоизключващо възражение като защитно средство в процеса - позоваване на обстоятелство, което изключва правото на пострадалия да претендира пълно обезщетение за претърпените вреди; съобразно разпоредбата на чл. 131, ал. 1 ГПК това възражение следва да бъде релевирано от ответника по иска в срока за отговор на исковата молба; неподаването на отговор или липсата на някои възражения обаче не изключва по-нататъшното участие на ответника в производството и не го лишава от някои процесуални права, свързани с неговата защита. След разяснение относно предназначението на встъпването и привличането на подпомагаща страна като средства за защита е обобщено, че и в двете хипотези конституирането на трето лице - помагач има за цел да обвърже третото лице-помагач в отношенията му със страната, на която помага или която го е привлякла със задължителната сила на мотивите на решението. Третото лице-помагач също има право да инвокира правоизключващото възражение за съпричиняване на вредоносния резултат от увреденото лице. С навеждане на това възражение от страна на третото лице-помагач

същото става част от спора и по него съдът дължи произнасяне в решението. Когато третото лице-помагач, е релевирано възражение за съпричиняване на вредоносния резултат от увреденото лице, ответникът по иска има право във въззивната жалба да направи оплакване за неправилност на първоинстанционното решение поради неправилно възприемане на фактическата обстановка по отношение на съпричиняването на вредоносния резултат. Доводът във въззивната жалба, че първоинстанционният съд в противоречие със събраните доказателства е приел за недоказан факта на съпричиняване, не представлява въвеждане за пръв път по делото на възражение за съпричиняване, защото същото е релевирано своевременно още в първоинстанционното производство от третото лице-помагач на ответника. Обстоятелството, че ответникът разполага принципно с правото на въззивна жалба срещу съдебното решение с регламентираното в чл. 260 ГПК съдържание, включително с посочване в какво се състои порочността на решението, сочи, че ответникът има право да навежда правни доводи относно основателността на иска, обстоятелствата, на които се основава и правилността на решението при установяване на фактическата обстановка съобразно събраните доказателства, включително и относно инвокираното от третото лице-помагач възражение за съпричиняване. С тези аргументи е обоснован следният отговор: *Ако ответникът по иска не е направил в срока по чл. 131 ГПК възражение за съпричиняване на вредоносния резултат от пострадалия ищец, но такова е релевирано своевременно от привлеченото от него трето лице – помагач (делинквента), ответникът има право да се позове на възражението за съпричиняване във въззивната жалба, като изложи доводи във връзка с правилността на първоинстанционното решение в тази част, и въззивният съд дължи произнасяне по него .*

От друга страна, с Решение № 68 от 15.07.2014 г. по гр.д.№ 5985/2013 г. на ВКС, III г.о., в отговор на въпрос за надлежното въвеждане на възражението за погасителна давност в процеса с оглед института на процесуалните преклузии след срока за отговор по чл. 131 ГПК по материалните възражения на ответника, когато този ответник не е направил възражението за погасяване на иска по давност с отговора на исковата молба и същото е направено от трето лице-помагач след дадения на ответника срок за отговор, също при условията на чл. 280, ал. 1, т. 3 ГПК е направено тълкуване поради констатацията за стълкновение, породено от правното положение на третото лице-помагач в правата съгласно чл. 221 ГПК и принципа, изведен от изричната разпоредба на чл. 133 във връзка с чл. 131, ал. 2, т. 5 ГПК. По въпроса, обусловил допускане на касационното обжалване **е прието, че:** уредбата по чл. 216, ал. 2 ГПК относно кръга действия, ползващи страна, която не ги е извършила, касае единствено необходимите другари и е различно по обем от съдържащото се в чл. 221 ГПК процесуално разрешение спрямо третото лице.

Подпомагащата страна е участник в процеса от момента на нейното конституиране, в резултат на което ще настъпи обвързване на третото лице с мотивите на решението в отношенията му със страната, която го е привлякла. Поради това законът дава право на привлеченото трето лице да извършва всички процесуални действия в защита на страната, на която помага, *с изключение* на действията, представляващи разпореждане с предмета на спора, *към което изключение при действащата уредба на чл. 133 във връзка с чл. 131, ал. 2, т. 5 ГПК следва да се прибавят и действия, представляващи предявяване на преклудирани за ответника възражения*. Погасителната давност спрямо предявено с иска парично вземане се заявява по реда на възраженията. На подпомагаща ответника страна не може да се даде възможност да го упражни, щом за самия ответник не съществува възможност да въведе възражението в отношенията си с ищцовата страна. Обратното разрешение би довело до една неравнопоставена привилегия за този ответник, посредством подпомагане в процеса от трето лице за него да се преодолеят стриктно разписани правни последици, свързани с бездействието му, а подобен резултат ще е в разрез с целта на института по чл. 218 и сл. ГПК. Причината законът да допусне участие на трето лице като помагач на една от страните не е нуждата от подпомагане на нейната защита. В тази връзка и ако подпомагащата страна се окаже обвързана с мотивите по осъдително за ответната страна решение по иск, който е бил погасен по давност, по-широко тълкуване следва да намерят и изключенията по чл. 223, ал. 2 ГПК, ограничаващи възможността на третото лице помагач да оспорва установеното в обвързващите го мотиви по решение, при постановяването на което е участвал.

Тълкуването, обективизирано в Решение № 68 от 15.07.2014 г. по гр.д.№ 5985/2013 г. на ВКС, III г.о., е дало основание с Определение № 356 от 05.05.2021 г. по гр.д.№ 288/2021 г. на ВКС, III г.о. касационното обжалване на въззивно решение да не бъде допуснато по въпрос „Следва ли въззивният съд да се произнесе по възражение за съпричиняване на вредоносния резултат при иск по чл. 49 ЗЗД във връзка с чл. 45 ЗЗД, въведено своевременно в процеса от трето лице-помагач, при условие че ответникът не е направил такова възражение с отговора на исковата молба, а се е присъединил към направеното възражение с изрична молба?“, като е прието, че отговорът, даден във връзка с допустимостта на правопогасяващото възражение за изтекла погасителна давност за парично вземане е приложим и по отношение на възражението за съпричиняване по чл. 51, ал. 2 ЗЗД.

Настоящият състав на ВКС също намира, че отговорът на въпроса за допустимостта въззивният съд да обсъди по същество правопогасяващо възражение, което не е въведено от ответника преди изтичане на срока по чл. 133 ГПК, но е въведено от третото лице-помагач на ответника, следва

да бъде идентичен независимо от конкретните факти, на които възражението се основава (в частност – както за изтекъл срок на погасителна давност, така и за съпричиняване на вреди при непозволено увреждане). При посочената по-горе практика възможните отговори на този въпрос са диаметрално противоположни. Това противоречие подлежи на отстраняване по реда на чл. 292 ГПК.

Воден от изложеното, Върховният касационен съд, състав на Второ гражданско отделение

О П Р Е Д Е Л И :

ПРЕДЛАГА на Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по следния правен въпрос: „Допустимо ли е третото лице - помагач на ответника да предявява преклудирани за ответника възражения за съпричиняване извън срока за отговор на исковата молба?“.

СПИРА производството по гр.д.№ 3374/2023 г. на ВКС, II г.о. до приключване на производството пред ОСГТК на ВКС.

Определението не подлежи на обжалване.

Определението да се докладва на Председателя на Гражданската колегия на ВКС.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: